

UTKAST TILL FÖRHANDLINGSORDNING

Huvudförhandling och syn i mål om tillstånd till anläggningar i ett sammanhängande system för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall

RÄTTEN

Rådmännen Anders Lillienau, ordförande, och Monica Daoson, tekniska råden Jan-Olof Arvidsson och Ingrid Johansson samt de särskilda ledamöterna Mikael Lif och Agneta Melin

PROTOKOLLFÖRARE

Domstolshandläggaren Ann-Britt Storhannus och beredningsjuristen Susanne Kleman

SÖKANDE

Svensk Kärnbränslehantering AB, Box 3091, 169 03 Solna

Ombud: Advokaterna Bo Hansson, Per Molander och Martin Johansson
Mannheimer Swartling Advokatbyrå AB, Box 1711, 111 87 Stockholm

TID OCH PLATS

Tisdag 5 september–fredag 8 september, Stockholm
Måndag 11 september–torsdag 14 september, Stockholm
Måndag 2 oktober–fredag 6 oktober, Oskarshamn
Måndag 9 oktober–fredag 13 oktober, Östhammar
Måndag 23 oktober–fredag 27 oktober, Stockholm

Förhandlingslokal i Stockholm: Quality Hotel Nacka, Värmdövägen 84, Nacka (buss går ofta från Slussen till Sickla station/Sickla bro)

Förhandlingslokal i Oskarshamn: Forum, Södra Långgatan 15-17, Oskarshamn

Förhandlingslokal i Östhammar: Ladan i Gimo, Idrottsgården, Gymnasievägen, Gimo

---

Denna underrättelse sänds till motparterna i målet och till aktförvararen.

Läs först s. 2–4.

Utkastet till förhandlingsordning börjar på s. 5.

SYNPUNKTER PÅ HUVUDFÖRHANDLINGENS GENOMFÖRANDE

Huvudförhandling med syn hösten 2017 om ansökan av Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) kommer att pågå under fem veckor och genomföras på flera platser. Ansökan rör komplexa verksamheter och utredningen är mycket omfattande.

Här lämnas information om hur huvudförhandlingen är tänkt att genomföras. I det följande finns ett utkast till förhandlingsordning, som motparterna ges tillfälle att yttra sig över. Domstolen avser att slutligt fastställa förhandlingsordningen, och sända denna till parterna, i anslutning till att kungörelse om huvudförhandling utfärdas i juli 2017.

Motparterna ges också möjlighet att anmäla om de avser att delta i huvudförhandlingen. För att kunna delta är det inte nödvändigt att anmäla detta i förväg, men de nu efterfrågade uppgifterna underlättar domstolens planering.

När motparterna uppskattar hur mycket tid som behövs för muntlig framställning är utgångspunkten att domstolen har tagit del av handlingarna i målet, inklusive motparternas yttranden. Motparterna ombeds därför tänka på följande:

- Vid huvudförhandlingen ges motparterna tillfälle att redovisa sina synpunkter på ansökan genom att mer översiktligt redogöra för innehållet i ingivna skrifter. Parterna får i tekniska frågor hänvisa till ingivna skrifter (se 22 kap. 20 § miljöbalken). Domstolen kommer dock att beakta att det är fråga om komplexa verksamheter.
- Långa uppläsningar ur ingivna skrifter ska undvikas.
- Stödanteckningar i t.ex. punktform kan vara ett hjälpmedel.
- Bildpresentationer i form av t.ex. powerpoint kan göras.

Under huvudförhandlingen kommer möjligheten att avvika från förhandlingsordningen att vara mycket begränsad (se reglerna om laga förfall i 32 kap. 6 och 8 §§ rättegångsbalken). Anledningen är att avvikelser medför en längre och därmed mindre effektiv huvudförhandling för alla inblandade. Om part redan nu begär att få avvika från förhandlingsordningen, ska konkreta skäl för detta anges.

Ni ges tillfälle att yttra er enligt följande.

1. Ni ges tillfälle att till domstolen lämna synpunkter på utkastet till förhandlingsordning.
2. Ni ombeds att till domstolen uppge
  - a. om ni avser att lämna synpunkter vid huvudförhandlingen och, i så fall, vilka dagar och under vilka punkter i förhandlingsordningen ni avser att lämna synpunkter
  - b. ungefär hur lång tid ni bedömer att ni behöver under respektive punkt
  - c. ungefär hur många personer ni avser att delta med i huvudförhandlingen, inklusive hur många ni avser att delta med i Oskarshamn och Östhammar

Uppgifter enligt 2 behövs inte avseende korta framställningar (cirka 5 minuter).

Viktiga uppgifter om eventuellt behov av tolk

3. Ni ska till domstolen uppge om ni avser att lämna synpunkter på *annat språk än svenska* och i så fall under vilken punkt i förhandlingsordningen.

Upplysning: Huvudförhandlingen hålls på svenska. Domstolen ordnar eventuell tolk.

När ska yttrandet lämnas?

Ert yttrande ska vara skriftligt och ha kommit in till domstolen **senast den 17 maj 2017**. *Anstånd kan inte påräknas*. I yttrandet ska målnummer M 1333-11 anges.

Mark- och miljödomstolen tar gärna emot inlagor som inte är alltför omfattande via e-post i pdf-format. Om en handling skickas via e-post behöver den inte samtidigt skickas på annat sätt. Ange målnummer M 1333-11.

Övriga upplysningar

1. Domstolen avser att i kungörelse i juli ge den som önskar närvara vid syn av anläggningar möjlighet att anmäla uppgifter om namn och personnummer, se information under nästa rubrik. I kungörelsen anges vem anmälan ska göras till.
2. Domstolen avser att i mitten av augusti ge motparterna möjlighet att
  - a. ange vilka personer som avser att delta i huvudförhandlingen (*Obs: frivilligt*)
  - b. anmäla om motpart avser att göra bildpresentationer (t.ex. powerpoint)
  - c. anmäla intresse för lunch, så att förbokning kan göras på restaurang.
3. Om ni har frågor angående förhandlingen kan ni kontakta rådmannen Anders Lillienau, telefon 08-561 657 20.

FÖRANMÄLAN TILL SYN

För tillträde till mellanlagret Clab i Oskarshamn i samband med syn krävs registrering i förväg av samtliga deltagare enligt Strålsäkerhetsmyndighetens föreskrifter om fysiskt skydd av kärntekniska anläggningar (SSMFS 2008:12). För deltagande krävs *föranmälan med namn och personnr* till SKB senast fredagen den 15 september.

För syn vid Kapsellaboratoriet i Oskarshamn behövs *föranmälan med namn och personnr* till SKB senast fredagen den 15 september.

För syn vid Äspölaboratoriet behövs *föranmälan med namn och personnr* till SKB senast fredagen den 15 september. Tunnelanläggningen är inte handikappanpassad.

För syn vid platsen för Kärnbränsleförvaret behövs *föranmälan med namn* till SKB senast fredagen den 15 september.

I samtliga fall måste en *giltig fotolegitimation* uppvisas för tillträde till respektive anläggning eller område.

ÖVERGRIPANDE UPPLÄGG FÖR HUVUDFÖRHANDLINGEN

Tid och plats	Huvudfrågor och avgränsningar
Tisdag 5 september– torsdag 14 september <i>Stockholm</i>	<p>Inledning, metodval, platsval, säkerhet efter förslutning, MKB och samråd. Här redogörs utförligt för KBS-3-systemet, <i>strålsäkerhetsfrågor efter förslutning</i> och tillhörande frågor om miljökonsekvenser.</p> <p>Däremot redogörs inte för strålsäkerhetsfrågor under uppförande och drift och inte heller lokala miljökonsekvenser i Oskarshamn och Forsmark gällande t.ex. buller, påverkan på vatten och naturmiljö, artskydd, Natura 2000-frågor, miljö-kvalitetsnormer.</p>
Måndag 2 oktober– fredag 6 oktober <i>Oskarshamn</i>	<p>Närmare redogörelse för mellanlagring och inkapsling samt lokala miljökonsekvenser gällande t.ex. buller, påverkan på vatten och <i>strålsäkerhetsfrågor under uppförande och drift</i>. Syn hålls i Oskarshamn (Clab/Clink, Kapsellaboratoriet och Äspölaboratoriet).</p> <p>OBS: <u>Den som deltar enbart denna vecka</u> ges tillfälle att lämna synpunkter på hela ansökan men SKB gör endast korta redogörelser för det som behandlas i Stockholm (KBS-3-systemet).</p>
Måndag 9 oktober– fredag 13 oktober <i>Östhammar</i>	<p>Närmare redogörelse för Kärnbränsleförvaret samt lokala miljökonsekvenser gällande t.ex. buller, påverkan på vatten och naturmiljö, artskydd, Natura 2000-frågor, miljö-kvalitetsnormer och <i>strålsäkerhetsfrågor under uppförande och drift</i>. Syn hålls i Forsmark.</p> <p>OBS: <u>Den som deltar enbart denna vecka</u> ges tillfälle att lämna synpunkter på hela ansökan men SKB gör endast korta redogörelser för det som behandlas i Stockholm (KBS-3-systemet).</p>
Måndag 23 oktober– fredag 27 oktober <i>Stockholm</i>	<p>Avslutande villkorsdiskussion.</p> <p>Behandling av återstående frågor från tidigare veckor.</p> <p>Sammanfattning och avslutning.</p> <p>Reservtid.</p>

UTKAST TILL FÖRHANDLINGSORDNING

Vecka 1, Stockholm.

Tisdag 5 september kl. 10.00–18.00

INLEDNING

1. Samling sker från kl. 10.00. Förhandlingen påbörjas kl. 10.30.
2. Närvarande antecknas.
3. Eventuella hinder mot huvudförhandling.
4. Genomgång av förhandlingsordningen, huvudförhandlingens genomförande, tidpunkt för syn.
5. Redogörelse för målets handläggning, frågan om samordning med övriga mål, hantering av artskyddsålet (M 4617-13) och hamnmålet (M 6009-16), Natura 2000-frågor etc.
6. SKB framställer samtliga yrkanden.
7. Motparter redovisar sin huvudsakliga inställning (tillstyrker/avstyrker) till SKB:s yrkanden samt framställer eventuella egna yrkanden.
8. SKB redovisar sin inställning till eventuella yrkanden.
9. Eventuellt klargörande av parternas inställning.

Lunch kl. 12.00–13.00

10. Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) redogör för relevanta bestämmelser i lagen om kärnteknisk verksamhet (KTL) och om provningsförfarandet enligt KTL (stegvis provning m.m.).
11. Parterna ges tillfälle att ställa frågor till SSM.
12. SKB redogör för sitt uppdrag och ändamålet/syftet med den sökta verksamheten. Bakgrund: Kärnkraft, Fud-processen, det svenska avfallsprogrammet och internationell utblick. Radioaktivitet, strålning och avfallstyper.
13. Motparter ges tillfälle att ställa frågor.
14. SKB redogör för de anläggningar som ingår i provningen, underlaget för provningen, ansökans omfattning och avgränsningar. Översiktlig redogörelse för all den sökta verksamheten. Film.
15. Motparter ges tillfälle att ställa frågor.

Onsdag 6 september kl. 09.00–17.00

METODVAL, PLATSVAL OCH SÄKERHET EFTER FÖRSLUTNING

16. SKB redogör för metodvalet.
Vägen till geologisk deponering, KBS-3-metoden och de tre säkerhetsbarriärerna kapseln, bufferten och berget.
17. SKB redogör för platsvalet.
Lokaliseringsprocessen, kunskapen om platserna, bergets betydelse för säkerheten och valet av Forsmark för kärnbränsleförvaret respektive Oskarshamn för inkapslingen.
18. Motparter ges tillfälle att ställa frågor.

Lunch kl. 12.00–13.00

19. SKB redogör för genomförd analys av säkerheten efter förslutning.
20. Motparter ges tillfälle att ställa frågor.

Torsdag 7 september kl. 09.00–17.00

21. SSM redogör för resultat av sin granskning när det gäller metodval, platsval och säkerhet efter förslutning.
22. Motparter redovisar sina synpunkter när det gäller metodval, platsval och säkerhet efter förslutning.

Lunch kl. 12.00–13.00

23. Fortsättning på punkten 22.

Fredag 8 september kl. 09.00–17.00

RESERVDAG

Vecka 2, Stockholm.

Måndag 11 september kl. 10.00–18.00

FORTS. METODVAL, PLATSVAL OCH SÄKERHET EFTER FÖRSLUTNING

24. SKB:s replik på framförda synpunkter avseende metodval, platsval och säkerhet efter förslutning.

Lunch kl. 12.00–13.00

25. Fortsättning på punkten 24.

Tisdag 12 september kl. 09.00–17.00

MKB OCH SAMRÅD

26. SKB redogör för MKB-processen och genomfört samråd.
Avgränsning, alternativredovisning, samrådsprocess, sammanfattning av miljökonsekvenser och genomfört Esbosamråd.
Lokala miljökonsekvenser på respektive plats redovisas under huvudförhandlingen i Oskarshamn respektive Östhammar.
27. Motparter ges tillfälle att ställa frågor.
28. Motparter redogör för sina synpunkter avseende MKB och samråd.
29. Rätten redogör för synpunkter som lämnats genom Esbosamråd (sammanfattning).

Onsdag 13 september kl. 09.00–17.00

FORTS. MKB OCH SAMRÅD; PLANERINGSFRÅGOR

30. SKB:s replik på framförda synpunkter avseende hanteringen av MKB och genomförandet av samråd.

Lunch kl. 12.00–13.00

31. Planeringsfrågor.
- frågor som behöver belysas ytterligare vecka 5
  - planering av vecka 3 i Oskarshamn och vecka 4 i Östhammar
  - syn av Clab
  - syn av Kapsellaboratoriet
  - syn av Äspölaboratoriet

Torsdag 14 september kl. 09.00–17.00

RESERVDAG

Vecka 3, Oskarshamn

Måndag 2 oktober kl. 13.30–18.00

INLEDNING – MELLANLAGRING OCH INKAPSLING

32. Samling sker från kl. 13.30 i förhandlingssalen. Den fortsatta förhandlingen påbörjas kl. 14.00.
33. Genomgång av förhandlingsordningen, huvudförhandlingens genomförande, planering av syn av Clab.

34. SKB framställer samtliga yrkanden, med särskilt fokus på de yrkanden som är hänförliga till Clab/Clink.
35. Motparter som inte deltagit tidigare i huvudförhandlingen redovisar sin inställning till SKB:s yrkanden (tillstyrker/avstyrker) och framställer eventuella egna yrkanden.
36. SKB redovisar sin inställning till eventuella yrkanden.
37. SKB redogör översiktligt för det svenska systemet för hantering av radioaktivt avfall, KBS-3-systemet och de anläggningar som ingår i prövningen (jfr punkterna 12, 14, 16, 17 och 19 ovan). Film.
38. Motparter ges tillfälle att ställa frågor.

Tisdag 3 oktober kl. 08.30–17.00

39. SKB redogör översiktligt för plats- och omgivningsförhållandena.
40. SKB redogör för den sökta verksamheten för Clab och Clink, inklusive följdverksamheter. Det omfattar den miljöfarliga verksamheten, vattenverksamheterna och strålsäkerhetsaspekter under uppförande och drift för Clab och Clink.
41. Motparter ges tillfälle att ställa frågor.

Lunch kl. 12.00–13.00

42. SKB redogör för den sökta verksamhetens (inkl. följdverksamheter) effekter på människor och miljön. MKB för mellanlagring och inkapsling av använt kärnbränsle.
43. SKB redogör för villkorsförslag och åtaganden hänförliga till verksamheten vid Clab/Clink.
44. Motparter ges tillfälle att ställa frågor.
45. Motparter redovisar sina synpunkter avseende punkterna 39–40 och 42–43.
46. Motparter som endast deltar i huvudförhandlingen denna vecka ges tillfälle att redovisa sina synpunkter på hela ansökan.

Onsdag 4 oktober kl. 08.00–17.00

SYN – CLAB/CLINK OCH KAPSELLABORATORIET

47. Samling sker kl. 08.00 utanför förhandlingssalen. Genomgång inför syn.
48. Transport till Clab.
Syn Clab/Clink (inne i Clab och ute vid den plats där inkapslingsdelen ska byggas).

Lunch i anslutning till synen

49. Transport till Kapsellaboratoriet.
Syn Kapsellaboratoriet.
Transport åter till förhandlingssalen.

Torsdag 5 oktober kl. 08.30–17.00

FORTSATT FÖRHANDLING OCH SYN ÄSPÖLABORATORIET

50. Eventuell fortsättning på punkterna 45 och 46.
51. SKB:s replik på framförda synpunkter.
52. Planeringsfrågor
- frågor som behöver belysas ytterligare vecka 5 i Stockholm.
- planering av vecka 4 i Östhammar

Lunch kl. 11.30–12.30

53. Transport till Äspö.
Syn Äspölaboratoriet.
Transport åter till Oskarshamn.

Fredag 6 oktober kl. 08.30–12.00

RESERVDAG

Vecka 4, Östhammar

Måndag 9 oktober kl. 12.30–17.00

KÄRNBRÄNSLEFÖRVARET

54. Samling sker från kl. 12.30 i förhandlingssalen. Den fortsatta förhandlingen påbörjas kl. 13.00.
55. Närvarande antecknas.
56. Genomgång av förhandlingsordningen, huvudförhandlingens genomförande, hantering av frågor som avses i artskyddsmålet och hamnmålet.
57. SKB framställer samtliga yrkanden, med särskilt fokus på de yrkanden som är hänförliga till Kärnbränsleförvaret.
58. Motparter som inte deltagit tidigare i huvudförhandlingen redovisar sin inställning till SKB:s yrkanden (tillstyrker/avstyrker) och framställer eventuella egna yrkanden.
59. SKB redovisar sin inställning till eventuella yrkanden.

60. Klagoberättigade i artskyddsmålet framställer sina ändringsyrkanden.
61. SKB och Länsstyrelsen i Uppsala län redovisar sin inställning till ändringsyrkandena i artskyddsmålet.
62. SKB redogör översiktligt för det svenska systemet för hantering av radioaktivt avfall, KBS-3-systemet och de anläggningar som ingår i prövningen (jfr punkterna 12, 14, 16, 17 och 19 ovan). Film.
63. Motparter ges tillfälle att ställa frågor.

Tisdag 10 oktober kl. 08.30–17.00

64. SKB redogör översiktligt för plats- och omgivningsförhållandena.
65. Motparter ges tillfälle att ställa frågor.
66. SKB redogör för den sökta verksamheten vid uppförande och drift av Kärnbränsleförvaret i Forsmark inkl. den miljöfarliga verksamheten, vattenverksamheterna, strålsäkerhetsfrågor under uppförande och drift samt relaterade följdverksamheter.
67. Motparter ges tillfälle att ställa frågor.

Lunch kl. 12.00–13.00

68. Eventuell fortsättning punkterna 66 och 67.
69. SKB redogör för MKB för Kärnbränsleförvaret i Forsmark.
Redovisning av avgränsning, alternativa utformningar och nollalternativ samt övergripande miljöaspekter.
70. Motparter ges tillfälle att ställa frågor.
71. SKB redogör för konsekvenser i form av buller.
Transportbuller och anläggningsbuller (uppförande och drift).
72. Motparter redovisar sina synpunkter avseende punkterna 64, 66, 69 och 71.

Onsdag 11 oktober kl. 08.30–17.00

73. SKB redogör för påverkan på naturvärden inkl. skyddade arter, Natura 2000, och riksintresse för naturvård för land- och våtmarksmiljöer.
74. Klagandena i mål M 4617-13 utvecklar sin talan.
75. SKB:s replik i mål M 4617-13.

Lunch kl. 12.00–13.00

76. SKB redogör för påverkan på vattenmiljöer inkl. tillämpliga miljö kvalitetsnormer för vatten och hur verksamheten förhåller sig till dessa och för påverkan på skyddade områden och eventuellt behov av tillstånd enligt Natura 2000-bestämmelserna (inkl kumulativa effekter).
77. Motparter redovisar sina synpunkter avseende punkterna 73 och 76.
78. Motparter som endast deltar i huvudförhandlingen denna vecka ges tillfälle att redovisa sina synpunkter på hela ansökan.

Torsdag 12 oktober kl. 08.30–17.00

79. Eventuell fortsättning punkten 77.
80. SKB redogör för åtaganden och villkor hänförliga till uppförandet och driften av Kärnbränsleförvaret.
81. Motparter redovisar sina synpunkter avseende punkten 79.
82. Planering av syn av området för Kärnbränsleförvaret.

Lunch kl. 12.00–13.00

SYN – KÄRNBRÄNSLEFÖRVARET

83. Samling sker kl. 13.00 utanför förhandlingssalen.
Transport till Forsmark.
Syn vid platsen för Kärnbränsleförvaret.
Transport åter till förhandlingssalen.

Fredag 13 oktober kl. 08.30–12.00

84. SKB:s replik på framförda synpunkter.
85. Planeringsfrågor
- frågor som behöver belysas ytterligare vecka 5
- planering av vecka 5 i Stockholm

Vecka 5, Stockholm

Måndag 23 oktober kl. 10.00–18.00

SAMMANFATTNING OCH AVSLUTNING

86. Samling sker från kl. 10.00. Förhandlingen påbörjas kl. 10.30.
87. Återstående frågor från vecka 1–4. Reservtid.
88. Eventuell genomgång av skriftliga yttranden.

Lunch kl. 12.00–13.00.

89. Eventuell fortsättning punkterna 87 och 88.

Tisdag 24 oktober kl. 09.00–17.00

90. SKB redovisar samlat sina förslag till skyddsåtgärder, villkor och åtaganden.

91. SKB redovisar en samlad bedömning rörande skyddade arter och Natura 2000-områden. Behov av dispens/tillstånd.

92. Motparter redovisar sina synpunkter avseende punkterna 90 och 91.

93. Villkorsdiskussion.

Lunch kl. 12.00–13.00.

94. Slutanföranden i tillåtlighetsfrågan.

95. Slutanföranden i artskyddsmålet.

96. Rättegångskostnader
- vattenverksamhet vid Clab/Clink
- vattenverksamhet vid Kärnbränsleförvaret

97. Den fortsatta handläggningen i mål M 1333-11 och M 4617-13

98. Förhandlingen avslutas.

99. Tid för yttrande till regeringen

Torsdag 26 oktober kl. 09.00–17.00

RESERVDAG

Fredag 27 oktober kl. 09.00–17.00

RESERVDAG